

ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ - ΠΡΟΒΟΛΗ Η ΠΡΟΣΒΟΛΗ; (Νοέμβριος 2003)

Συγγραφέας: ΒΙΚΤΩΡΙΑ ΕΥΘΥΜΙΑΔΟΥ

I. Εισαγωγή

Είναι γνωστό σε όλους ότι η διαφημιστική προβολή παρουσιάζει τεράστιο οικονομικό ενδιαφέρον, κυρίως στο Ιστορικό Κέντρο της Αθήνας. Με δεδομένη λοιπόν την παντελή έλλειψη ελέγχου στα θέματα της τοποθέτησης υπαίθριων διαφημίσεων (υπήρχαν σχετικές διατάξεις, ουδέποτε εφαρμόστηκαν), την άναρχη άνευ όρων και ορίων προβολή και την γιγάντωση του φαινομένου, η προβολή μεταλλάχθηκε εν τέλει σε *προσβολή*, με αποτέλεσμα, μεταξύ των άλλων, να παραποιείται και η αρχιτεκτονική των κτηρίων, κυρίως από τις γιγαντοδιαφημίσεις. Χαρακτηριστικά αναφέρω ότι στην γωνία των οδών Ακαδημίας και Σίνα υπήρχε γιγαντοδιαφήμιση που σύμφωνα με την τεχνική έκθεση είχε ύψος τετραορόφου κεραμοσκεπούς οικοδομής. Είναι επίσης γνωστό σε όλους το κατάντημα [χάλι] των Εθνικών Οδών, όπως και το γεγονός ότι διαφημίσεις έχουν γίνει αφορμή θανατηφόρων τροχαίων ατυχημάτων (προσφάτως έχει εκδοθεί και σχετική δικαστική απόφαση). Θα έλεγα, χαριτολογώντας, ότι η δουλειά μας στο σχετικό πρόγραμμα αφορά αυτό που στο ποινικό δίκαιο οι νομικοί λέμε: *έγκλημα εκ του αποτελέσματος κρινόμενο*.

II. Εν αρχή ο ορισμός:

Τι είναι υπαίθρια διαφήμιση; Όσο απλό κι αν φαίνεται, ο ορισμός της στο νόμο χρειάστηκε διαδοχικές βελτιώσεις, ώστε να αποσαφηνιστεί και να περιλάβει όλες τις μορφές υπαίθριας διαφήμισης που η ευρηματικότητα των διαφημιζομένων κατά καιρούς επινοεί. Ο τελικός ορισμός που περιλαμβάνεται στο ν. 3057/2002 έχει ως ακολούθως: «Υπαίθρια διαφήμιση είναι η υπαίθρια και δημόσια προβολή, με κάθε τρόπο και μέσο, μηνυμάτων εμπορικού, πολιτικού, επαγγελματικού χαρακτήρα ή άλλης συναφούς δραστηριότητας κάθε μορφής, όπως επίσης και κάθε επαγγελματική επιγραφή που δεν επιτρέπεται από το νόμο. Υπαίθριες διαφημίσεις συνιστούν ιδίως οι έντυπες, οι χειρόγραφες, οι φωτεινές ή φωτιζόμενες και οι ηλεκτρονικές ή άλλες διαφημίσεις μετά των πλασίων, κάθε είδους υποστηριγμάτων ή άλλων πρόσθετων, σταθερών ή κινητών κατασκευών που χρησιμοποιούνται για την τοποθέτησή τους σε κοινόχρηστους, κοινωφελείς, δημόσιους ή δημοτικούς χώρους, σε οικόπεδα ή κτήρια, περιλαμβανομένων και των εσωτερικών επιφανειών των κτηρίων (υαλοπινάκων κ.λπ.), οι οποίες είναι προσιτές στην κοινή θέα, σε σταθμούς, αφετηρίες και στάσεις αναμονής επιβατών κάθε είδους μέσω μαζικής μεταφοράς και σε περίπτερα».

Ο ορισμός λοιπόν αυτός κατέστη λεπτομερέστατος, προκειμένου να καλύψει την

τεράστια γκάμα ευρηματικότητας των διαφημιστών στην προσπάθειά τους να υπερκεράσουν τον αρχικό νόμο 2833/2000, ευρηματικότητα η οποία ακόμη και σήμερα είναι γόνιμη και αποδοτική.

III. Τοπική αρμοδιότητα - Περιοχή Δράσης και Αντίδρασης

Με τον ν. 2833/2000, ο οποίος ανέθεσε στην ΕΑΧΑ Α.Ε. την εκτέλεση του όλου εγχειρήματος (επιχειρήσεως, όπως είπα και στην αρχή), οριοθετήθηκε το κατ' αρχήν «τοπικό πεδίο» εφαρμογής των διατάξεων. Περιέλαβε ολόκληρο το Ιστορικό Κέντρο καθώς και περιοχές πέριξ του Φιλοπάππου, του Α' Νεκροταφείου, του Καλλιμάρμαρου Σταδίου, του Κεραμεικού, αλλά και της Ακαδημίας Πλάτωνος.

Εν συνεχεία -και λόγω της επιτυχημένης πορείας υλοποίησης του προγράμματος- με τους ν. 2947/2001 και 3057/2002 το πεδίο εφαρμογής των ρυθμίσεων επεκτάθηκε και σε άλλα τμήματα της Πόλης των Αθηνών (πέριξ του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου και πέριξ του Μεταξουργείου), καθώς και σε βασικούς οδικούς άξονες πέραν του Ιστορικού Κέντρου με ιδιαίτερη (από ιστορικής και αρχιτεκτονικής απόψεως) σημασία, όπως η *Βασ. Σοφίας* (περιλαμβανομένων και των πλατειών Μαβίλη και Ευαγγελικής Σχολής και του αλσουλίου Αγ. Ανδρέα), *Μιχαλακοπούλου* (από την αρχή της οδού και μέχρι το ύψος της οδού Φειδιππίδου), *Αλεξάνδρας*, *Αρδηττού*, *Βασιλέως Κωνσταντίνου*, *Ηλιουπόλεως* (από την αρχή της οδού μέχρι τα όρια του Δήμου Αθηναίων), *Βουλιαγμένης* (από την αρχή της οδού και μέχρι τα όρια του Δήμου Αθηναίων), *Καλλιρρόης* (από την αρχή της οδού και μέχρι το ύψος της οδού Αμβρ. Φραντζή), *Συγγρού* (από το ύψος των οδών Χατζηχρήστου και Βούρβαχη μέχρι το ύψος των οδών Ζίννη και Αμβρ. Φραντζή), *Αμβρ. Φραντζή* (από την οδό Συγγρού μέχρι την οδό Καλλιρρόης), *Κηφισίας* (από την αρχή της οδού και μέχρι τα όρια του Δήμου Αμαρουσίου), *Μεσογείων* (από την αρχή της οδού και μέχρι τα όρια του Δήμου Αθηναίων), *Πατησίων ή 28ης Οκτωβρίου* (από την αρχή της οδού και μέχρι το ύψος της οδού Αγίου Μελετίου), *Αχαρνών* (από την αρχή της οδού και μέχρι το ύψος της οδού Αγίου Μελετίου), *Πειραιώς ή Παναγή Τσαλδάρη* (από την αρχή της οδού και μέχρι το ύψος της οδού Πέτρου Ράλλη). Το πρόγραμμα στους ανωτέρω άξονες επεκτείνεται σε βάθος ενός οικοδομικού τετραγώνου.

IV. Μηχανισμός υλοποίησης - παρακολούθησης

Μπορούμε να διακρίνουμε στην υλοποίηση του προγράμματος τρεις συν μία φάσεις:

Η *πρώτη φάση* περιλαμβάνει την διαδικασία έως την έκδοση της απόφασης του ΥΠΕΧΩΔΕ για τον χαρακτηρισμό της υπαίθριας διαφήμισης ως αυθαίρετης. Στη φάση αυτή περιλαμβάνεται η καταγραφή, η αυτοψία και φωτογράφιση και η της επίμαχης υπαίθριας διαφήμισης ως αυθαίρετης. Η απόφαση αποστέλλεται προς την ΕΑΧΑ Α.Ε., προς το οικείο αστυνομικό Τμήμα και προς τον Δήμο Αθηναίων. Η πρώτη αυτή φάση

ολοκληρώνεται με ικανή συμμετοχή της ΕΑΧΑ Α.Ε. όπου αυτό επιτρέπεται, όπως η πλήρης φωτογράφιση και η αρχειοθέτηση ή δημιουργία καταλόγων.

Η *δεύτερη φάση* θα μπορούσε να αποτελεί αστυνομικό διήγημα τύπου Αγκάθα Κρίστι. Δεδομένου ότι η απόφαση αναφέρεται στον φερόμενο ιδιοκτήτη, εύκολα αντιλαμβάνεσθε την δυσχέρεια εντοπισμού των στοιχείων των υπευθύνων. Σ' αυτό το σημείο πρέπει να πω ότι οι Δικαστικοί Επιμελητές, αφού εξαντλήσουν την ανακριτική τους δεινότητα σε ρόλο ντετέκτιβ Πουαρώ, αγοράζουν διάφορα προϊόντα προκειμένου, δια των αποδείξεων, να διαπιστώσουν τα στοιχεία αυτού προς τον οποίο πρέπει να γίνει η επίδοση. Θυμάμαι χαρακτηριστικά ένα μεσημέρι στη φάση εξέλιξης του Προγράμματος στην περιοχή της Πλατείας Ομονοίας τον Δικαστικό Επιμελητή να μου τηλεφωνεί απελπισμένος: «το μαγαζί κα Ευθυμιάδου πουλάει γούνες και φυσικά δεν μπορώ ν' αγοράσω».

Στην *τρίτη φάση* η ΕΑΧΑ Α.Ε. προβαίνει (μέσω εργολάβων) στην καθαίρεση των υπαίθριων διαφημίσεων που οι ιδιοκτήτες τους δεν έχουν εκουσίως καθαιρέσει, αφού παρέλθει το προβλεπόμενο δεκαπενθήμερο. Η διαδικασία καθαίρεσης, η οποία τελείται με τη συνδρομή της αστυνομικής αρχής, είναι το επικίνδυνο σημείο του όλου εγχειρήματος καθότι συναντά πληθώρα τεχνικών και όχι μόνο προβλημάτων. Απαιτείται πολλές φορές διακοπή της κυκλοφορίας κεντρικών οδών, λήψη ιδιαίτερων μέτρων ασφαλείας, χρησιμοποίηση πολύ μεγάλων γερανών, αλλά και αντιμετώπιση σφοδρών αντιδράσεων, πιέσεων (πάσης φύσεως και από πάσα κατεύθυνση), απειλών, χειροδικιών, απαγόρευσης εισόδου σε κτήρια και δώματα, συμπλοκών που φτάνουν σε τραυματισμούς, ενίοτε και σοβαρούς, όπως στην Πλατεία Συντάγματος όπου κατά την προσπάθεια καθαίρεσης πέταξαν τούβλα από το δώμα κτηρίου και τραυμάτισαν σοβαρά τον εργολάβο στο κεφάλι.

Στο σημείο αυτό πρέπει να τονισθεί ότι το ποσοστό της εκουσίας καθαίρεσης, αν και έχει βελτιωθεί σε σχέση με τον χρόνο έναρξης του προγράμματος, βρίσκεται κάτω του 50% των χαρακτηρισθισίων ως αυθαιρέτων. Θα ήθελα εδώ να αναφέρω την πικρία που εισέπραξα μετά από σχετικό ερώτημα που υπέβαλα σε αρμόδιο επί του αντιστοιχού προγράμματος της Βαρκελώνης, όταν μου απάντησε ότι το 95% των διαφημίσεων τους καθαιρέθηκε εκουσίως (επί συνόλου 9.000 διαφημιστικών πινακίδων).

IV. Η Περιπέτεια που ακούει στο όνομα Δικαστήρια

Μετά την εξάντληση των πιέσεων αντιδράσεων και απειλών οι ενδιαφερόμενοι άρχισαν να μας βομβαρδίζουν με παντός είδους δικόγραφα (γεγονός που συνεχίζεται ακόμη) ενώπιον όλων των Δικαστηρίων, Αστικών και Διοικητικών, από το Συμβούλιο της Επικρατείας μέχρι το Ειρηνοδικείο, με πρωταγωνιστή (και φέρον το μεγαλύτερο βάρος) το *Διοικητικό Εφετείο Αθηνών*. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι ενδιαφερόμενοι,

πολλές φορές με την ελπίδα εξασφάλισης μιας ευνοϊκής γι' αυτούς απόφασης, κατέθεταν το ίδιο δικόγραφο σε διαφορετικά Δικαστήρια. Κάποιοι μάλιστα εξ αυτών έφτασαν στο σημείο να δηλώσουν *χωρίς αιδώ* ενώπιον των ακροατηρίων των Δικαστηρίων «αφήστε μας το ικρίωμα -φέρουσα κατασκευή-, έτσι κι αλλιώς στην Ελλάδα τρεις μέρες κρατάει το θαύμα». Ένα ακόμη σημείο που καταδεικνύει την έμμεση αλλά καίρια προσβολή της Πολιτείας και του πολίτη δια της διαφημίσεως. Μέχρι στιγμής έχουμε αντιμετωπίσει, εντός μάλιστα μίας διετίας, αριθμό δικαστικών υποθέσεων που υπερβαίνουν τα διακόσια εβδομήντα.

VI. Συμπεράσματα

Η μέχρι σήμερα πορεία του προγράμματος μπορεί να αξιολογηθεί ως πολύ θετική. Να διευκρινίσω εδώ ότι το πρόγραμμά μας δεν συναρτάται με τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004. Η ΕΑΧΑ Α.Ε. έχει εκ του ιδρυτικού της νόμου ζωή μέχρι και το 2008 και ενδεχομένως και πολύ μετά. Απλά σπεύδουμε για τη βελτίωση της εικόνας της Πόλης το 2004.

Έχουν λοιπόν κοινοποιηθεί περί τις 3.500 αποφάσεις, έχουν καθαιρεθεί περί τις 1.800 διαφημίσεις) και ο απολογισμός είναι θετικός αν λάβει μάλιστα κανείς υπόψη ότι το όλο εγχείρημα ξεκίνησε εκ του μηδενός και κυρίως σε περιοχές υψίστου διαφημιστικού ενδιαφέροντος (Πλατ. Ομονοίας, Πλατ. Συντάγματος και σε όλες τις βασικές αρτηρίες του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας). Έτσι τείνει να ανατραπεί μία παγιωμένη κατάσταση και ουσιαστικά να συγκρουσθούμε με μία νοοτροπία αλλά και με οικονομικά συμφέροντα που είχαν θεωρήσει ως δεδομένη την εκμετάλλευση χωρίς κανένα περιορισμό και τη διαφημιστική προβολή σε κάθε ορατό σημείο της Αθήνας, και δη στο Ιστορικό της Κέντρο και πέριξ πολύ σημαντικών αρχαιολογικών χώρων.

Και τούτο λοιπόν, επετεύχθη με ένα νόμο αποτελεσματικό που δεν παρέχει ανασταλτικό αποτέλεσμα στην προσφυγή, που τάσσει σύντομες προθεσμίες άσκησης της προσφυγής, προσδιορισμού της και έκδοσης της αποφάσεως. Με ένα νόμο ο οποίος φροντίζει για την αισθητική αποκατάσταση της Πόλης με την απάλειψη της προσβολής μέσω της άναρχης διαφήμισης, δίδει όμως και λύση στην διαφημιστική *προβολή* και όχι *προσβολή*, επιτρέποντας ότι «Κατ' εξαίρεση, είναι δυνατή η τοποθέτηση, υπεράνω κτηρίων κειμένων εκτός αρχαιολογικών χώρων, φωτεινών υπαίθριων διαφημίσεων οι οποίες προβάλλονται δια ηλεκτρονικών μέσων, σωλήνων νέον, λέιζερ ή άλλων συναφών τεχνολογιών, υποστηρίζονται από κατασκευές οπτικά διαπερατές και καθίστανται ορατές μόνο τις νυκτερινές ώρες.

Η τοποθέτηση των διαφημίσεων αυτών γίνεται *κατόπιν αδείας του οικείου Ο.Τ.Α.* διάρκειας έως δώδεκα μηνών, που χορηγείται με σύμφωνη γνώμη της Β'βάθμιας ΕΠΑΕ, εφόσον: α) δεν αλλοιώνεται η αρχιτεκτονική εμφάνιση των κτιρίων και δεν επηρεάζεται η αισθητική του περιβάλλοντος, β) υπάρχει ειδική πρόβλεψη σε

εγκεκριμένες μελέτες, και γ) καθορίζεται γραμμή ορίζοντος επί των οδών και των Πλατειών. Στην περίπτωση που οι ως άνω διαλαμβανόμενες υπαίθριες διαφημίσεις είναι σε χαρακτηρισμένα από το Υπουργείο Πολιτισμού ως διατηρητέα, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, κτίσματα ή οικοδομήματα ή στο νομίμως χαρακτηρισμένο περιβάλλοντα χώρο αυτών, αρμόδιες για την παροχή της προβλεπόμενης από τις διατάξεις άδειας είναι και οι καθ' ύλην αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού». Επίσης «με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Πολιτισμού μπορεί να καθορίζονται οι ειδικότεροι όροι υπό τους οποίους επιτρέπεται η τοποθέτηση διαφημίσεων σε κατάλληλα διαμορφωμένους δημοτικούς χώρους και σε στάσεις αναμονής επιβατών».

Μέχρι στιγμής το πρόγραμμα έχει υλοποιηθεί στις Πλατείες Ομονοίας και Συντάγματος καθώς και στις οδούς Αμαλίας, Φιλελλήνων, Διάκου, Αδριανού, Σταδίου και Αθηνάς (μερική καθαίρεση). Είναι σε εξέλιξη στις οδούς Πανεπιστημίου, Συγγρού και Βασιλίσσης Σοφίας. Επίσης, έχει γίνει καθαίρεση από δώματα σε καίρια σημεία του Κέντρου και πέριξ Αρχαιολογικών Χώρων. Ενδεικτικά αναφέρω τις οδούς Αρδηττού, Βουλιαγμένης, Ηλιουπόλεως, Πειραιώς, Αχιλλέως και την Πλατεία Καραϊσκάκη. Επίκειται σε εξέλιξη η έκδοση 3.000 αποφάσεων (Ακαδημίας, Κολοκοτρώνη, Πατησίων, Αλεξάνδρας, Μιχαλακοπούλου, Βουλιαγμένης, Ηλιουπόλεως).

VII. Προοπτικές

Ελπίζουμε ότι σιγά-σιγά θα αναπτυχθεί η διαφημιστική συνείδηση του πολίτη με την ένταξη της διαφήμισης στην ζωή μας με σωστούς όρους και θα σταματήσουν όλα αυτά στα οποία αναφέρθηκα. Στο στόχο αυτό θα βοηθούσε πολύ η επιβολή των προστίμων και η είσπραξη των δαπανών καθαίρεσης, όπως επίσης και η υποβολή σχετικών μηνύσεων, αφού τα αρμόδια αστυνομικά τμήματα εξασφαλίσουν το κατά την δήλωσή τους απαιτούμενο προσωπικό. Ευχή μας είναι να μεταδώσουμε την γνώση μας και την εμπειρία μας -δικαστηριακή και μη- και σε άλλους Δήμους του Λεκανοπεδίου και της υπόλοιπης χώρας. Υπάρχουν ήδη σχετικά αιτήματα από τους Δήμους Πειραιώς, Θήβας, Ολυμπίας.